

HANDBOK I GEMENSAMT SKAPANDE

ARTSCAPE 2022

KONKRETA RÅD FÖR ATT SKAPA I GRUPP

Projektledare Gemensamt skapande
för barn och unga
Hannah Aurell Hansson och Dajla Durmic

Artscape
**Tor Hedendahl, Daniel Wakeham,
Joakim Starkenberg, Karolina Svärth,
Erik Löfvander, Simine Azarnoush,
David Villegas Wistrand, Linnea Wiklund,
Jesper Lindberg och Gustav Törnqvist**

Foto
**Jon Högman
Fredrik Åkerberg**

2022
© Artscape
Ansvarig utgivare: Daniel Wakeham
ISBN: 978-91-639-9461-6

Denna handbok har tagits fram tillsammans med målgruppen barn och unga.

Stort tack till projektets styrgrupp och lokala ambassadörer.

**Ayla Imable Olsson, Moa Ekenstoft,
William Hedendahl, Giveon Kevin Ye,
Benamina Agyekum, Amina Öljemark,
Cynthia Serwaa Owusu, Ajla Kaltak,
Hassan Ibrahim, Mattias Simonsson
Abdi Jimala, Dorsa Rahimi,
Dirie Abukar**

Med stöd av Allmänna arvsfonden

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING

4 OM HANDBOKEN

5 OM PROJEKTET

6 AV MÅLGRUPPEN, FÖR MÅLGRUPPEN

8 VARFÖR MEDSKAPANDE AV
GATUKONST?

10 OM ARTSCAPE

13 BEGREPPSFÖRKLARING

14 FÖRPRODUKTION

15 PROCESSEN

22 PRODUKTION

28 PROCESSEN

28 WORKSHOPS

28 FÖRBEREDANDE WORKSHOPS

35 SKAPANDE PÅ PLATS

48 ALTERNATIV DELAKTIGHET

54 UTVÄRDERING

57 ÖVERGRIPANDE LÄRDOMAR

**57 PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR
OCH PÅVERKAN**

58 MÅLGRUPPENS BREDD

58 FÖRVÄNTNINGAR OCH FÖRTROENDE

59 ÖKA DELTAGANDE

59 VAR ÖPPEN FÖR DET OVÄNTADE

60 SAMMANFATTNING AV RESULTAT

OM HANDBOKEN

Den här handboken är till för dig som vill ha redskap för att skapa gatukonst tillsammans med barn och unga och göra dem delaktiga i skapandet av sin omgivning. Den är till för dig som vill hjälpa till att skapa demokratiska mötesplatser genom delaktighet. Framför allt platser för barn och unga att mötas vid, att samlas kring, där engagemang och stolthet över platsen är en produkt av det gemensamma skapandet.

Handboken guidar dig från förberedelser till genomförande och ger dig metoder för hur offentlig konst kan skapas tillsammans med barn och unga. Metoderna, arbetssätten och konstformen vi arbetat med i detta projekt är utgångspunkten för handboken, men kan anpassas och ändras så att det passar dig. Du kan även låta dig inspireras av utvalda delar av metoderna och applicera dem på andra sammanhang eller konstformer. Vi hoppas kunna hjälpa dig trampa upp nya stigar i medskapandets värld.

OM PROJEKTET

Projektet *Gemensamt skapande för barn och unga* relaterar till barnkonventionen och barns rätt till yttrandefrihet och deltagande i det fria, konstnärliga kulturlivet. Att ha möjligheten att uttrycka sig är en grundläggande demokratisk rättighet. Att bli lyssnad på, att bli sedd och hörd som ung är inte alltid självklart. Att uttrycka sig obegränsat måste även betyda att få sina tankar och idéer accepterade, lästa och hörda.

Artscape har med stöd från Allmänna arvsfonden utforskat metoder i **medskapande** gatukonst med barn och unga. Efter tre år och totalt 54 workshops har projektet nått ut till över 1400 deltagare från åtta olika regioner i Sverige. De har deltagit med sina idéer, skisser och kreativa förmågor. De har tillsammans med både internationella och lokala konstnärer varit delaktiga i skapandet av flertalet permanenta och icke permanenta verk. Deltagarna har uttryckt sig och blivit bekräftade i sina idéer och sin kreativitet.

Projektet har utforskat vad som bidrar till en hög grad av delaktighet, uppslutning och uppskattande av processen. Med målgruppen som expertpanel, genomförare och utvärderare har metoder för gemensamt skapande tagits fram. Dessa metoder har prövats och utvecklats baserat på barn och ungas önskemål och erfarenheter. Lärdomarna som samlats in ska nu leva vidare, inspirera och guida dig som är intresserad av medskapande av konst i det offentliga rummet.

AV MÅLGRUPPEN, FÖR MÅLGRUPPEN

Målgruppen för projektet är barn och unga med eller utan funktionsvariationer i åldrarna 6-25. För att säkerställa deras inflytande under projektet har en styrgrupp bjudits in. Styrgruppen har bestått av sex representanter ur målgruppen som agerat expertgrupp för projektet. De har deltagit aktivt genom att planera, genomföra och utvärdera de metoder som använts samt fungerat som bollplank under projektets gång och deltagit i utformandet av handboken. Våra workshops har kontinuerligt utvärderats och utvecklats utifrån målgruppens input. När workshops arrangerats på olika orter i Sverige har lokala ambassadörer ur målgruppen bjudits in. På så sätt har det även funnits en lokal representation i styrgruppen.

VARFÖR MEDSKAPANDE AV GATUKONST?

För att skapa demokratiska mötesplatser

Detta genom att upprätta ett utrymme där de som vistas på platsen är med och bestämmer dess utformning. Det är en plats där jämlikhet i form av medbestämmande gäller det mest konkreta, det vill säga den fysiska omgivningen.

För att ge barn och unga möjligheten att upptäcka och utforska sin kreativitet

Att tillsammans med en konstnär och andra deltagare få möjlighet att skapa i ett nytt sammanhang ger utrymme för oväntade upptäckter i det kreativa skapandet. Deltagarna får även prova på en metod som är ny för de flesta av dem.

För att främja barn och ungas röster i det offentliga rummet

I **medskapandet** är barn och unga delaktiga i att skapa ett offentligt konstverk. De har ett konkret inflytande vilket stärker känslan av **delaktighet** och medbestämmande samt stolthet över det egna bidraget till stadsbilden

För att bidra med kulturfrämjande aktiviteter och uppmuntra till framtida projekt och engagemang

Genom att få chansen att prova något nytt kombinerat med nya kunskaper inspireras deltagarna till att uppsöka framtida kulturarrangemang och att fortsätta skapa själva.

OM ARTSCAPE

Artscape är en organisation som driver projekt inom urban samtidskonst. Sedan starten 2014 har vårt mål varit att lyfta och utveckla gatukonsten runt om i Sverige. Artscape arrangerar gatukonstprojekt där både internationella och lokala konstnärer bjuds in för att skapa konst. Den **uppförs** för och tillsammans med allmänheten genom att bjuda in till delaktighet på olika sätt. Oftast uppförs storskaliga muralmålningar inspirerade av gemensamma teman, där den konstnärliga friheten möter vägens och platsens omständigheter. Konstverken förankras i omgivningarna och blir en del av dem.

PRINCIPER

Under vårt arbete med projektet har ett antal principer varit närvarande. Dessa fungerar som riktlinjer för de värderingar som projektet vilar på. Ta gärna hjälp av dessa principer, eller skapa nya som passar för ditt **sammanhang**.

Konstnärlig frihet

Konst har förmågan att öppna upp för diskussioner, så frön till nya idéer och utmana normer. Konsten behöver få fritt utrymme att berätta, uttrycka och ifrågasätta. Det är bland annat den konstnärliga friheten som skiljer konsten från reklam och annan kommunikation. Den konstnärliga visionen behöver vara fredad från uppdragsgivarens påverkan. I medskapandet presenteras deltagarna för konstens syften och får möjlighet att vara delaktiga i att skapa konst som berättar något.

Kvalitet

Den offentliga konstens kvalitet är viktig. Dels för att deltagarna ska känna att det finns ett allvar bakom det som skapas, men även för att det skapar en stolthet hos dem. De permanenta målningarna som skapats i projektet fortsätter att göra skillnad över tid, för området och människorna som vistas där. Därför har vi arbetat med etablerade gatukonstnärer som skapar konst av hög kvalitet.

Tillgänglighet

Gatukonsten tar ofta form i uppseendeväckande, överraskande utrymmen vilket gör att en stor publik med lätthet kommer i kontakt med den. Därav har den en demokratisk kraft; gatukonsten är tillgänglig för alla att se, reflektera över, prata om och mötas kring. Ett medskapande verk som är tillgängligt kan enkelt visas upp för vänner och bekanta. Är verket beständigt **kommer** deltagarna att påminnas i många år om vad de skapande tillsammans när de vistas i området.

BEGREPPS- FÖRKLARING

MEDSKAPANDE

Medskapande är ett stort begrepp som kan ha olika betydelse i olika sammanhang. I detta projekt har medskapande inneburit att målgruppen i varierande grad varit delaktig från början till slut i dess utformning och utförande. Barn och unga, med eller utan funktionsvariationer, har kontinuerligt deltagit i bestämmandet av projektets **riktning**, det kreativa skapandet och genomförandet av workshops.

GATUKONST

Många konstuttryck rymms inom paraplybegreppet gatukonst. Kortfattat kan den beskrivas som offentlig konst, oftast uppförd i den urbana miljön. Gatukonst, eller urban samtidskonst, har utvecklats genom kollektivt lärande av flera generationer konstnärer som tagit inspiration av och fört vidare sina kunskaper till andra.

MURALMÅLNINGAR

En muralmålning är en väggmålning som kan uppföras både inomhus och utomhus. Konstnärerna använder olika tekniker beroende på specialisering och stil. Många använder sprayfärg, andra målar med fasadfärg, pensel och roller.

FÖRPRODUKTION

Att göra **medskapande** konst med barn och unga kräver noggrann planering. Flera avväganden och val behöver göras i planeringsstadiet. Medskapande behöver inte nödvändigtvis gälla muralmålningar utan metoderna går även att applicera på andra aktiviteter och konstformer.

PRESENTATIONSPROCESSEN

**IDÉ OCH
KONCEPT**

RESURSER

VAL AV YTA

**TA REDA PÅ
REGLER OCH KRAV**

MÅLGRUPPEN

**HITTA
KONSTNÄREN**

IDÉ OCH KONCEPT

Det hela kan börja med en idé, en plats som lockar, eller ett tema som verkar spännande och aktuellt att utforska. Därefter behöver konceptet filas till så att du är specifik med vad som ska genomföras.

RESURSER

För att skapa en storskalig muralmålning under medskapande former behövs resurser, dels konstnären eller workshopledarens arbetskraft men även arbetsmaterial som färg, tejp och skyddsplast.

Om ni behöver söka finansiering så tänk på att vara ute i god tid. Dessa processer har ofta långa handläggningstider och det kan krävas en del arbete för att skicka in en komplett ansökan.

Ett tips är att se efter vilka stöd som finns att söka på din kommuns eller din regions hemsida. Du kan också söka medel via Kulturrådet, exempelvis stödet Skapande skola eller se efter passande stöd hos Kulturnämnden. Stöd finns också att söka hos Allmänna arvsfonden för längre projekt.

VAL AV YTA

Den valda ytan får gärna vara både synlig och lättillgänglig för allmänheten. Om deltagarna ska delta genom att måla på plats, tänk på att det ska vara lätt att ta sig fram till ytan så att alla deltagare kan delta. Säkerställ att platsen är rullstolsanpassad, att framkomligheten inte begränsas av trappor och att det i så fall finns tillgång till ramp. Ytan som ska målas behöver då också vara i markhöjd så att deltagarna når. Det är att föredra att väggen är slät, så att den är enkel att måla på.

Det är viktigt att redan i detta stadie fundera på vilken stil som fungerar i området och vilken typ av medskapande och delaktighet som kan passa. Om väggen tillhör en skola eller en förskola finns det ofta utrymme för färgstarka och fantasifulle motiv. Om väggen tillhör en annan typ av verksamhet, ett bostadsområde eller företagsområde behöver detta tas i beaktande i val av konstnär så att det beständiga verket kommer att passa i området.

Kontakta fastighetsägaren i ett tidigt stadie och ta reda på om det finns intresse för att upplåta den tilltänkta väggen till muralmålning. Om man inte har tillgång till en vägg går det även bygga tillfälliga måларыtor, exempelvis träplank eller genom att spänna upp krympplast eller papp.

TA REDA PÅ REGLER OCH KRAV

Det är viktigt att ta reda på och följa de krav som finns i området. Ofta kräver genomförandet ett bygglov om det är en vägg som ska målas. Mer information om detta hittar du på hemsidan till den kommun som bygglovet avser. Om ett allmänt område som påverkar trafikanter behöver spärras av under genomförandet behöver en TA-plan lämnas in till den kommun området tillhör. Tänk på att målning utomhus kan skapa uppmärksamhet och i vissa fall kräva speciella tillstånd. Det kan därför vara en bra idé att informera polisen innan genomförandet.

MÅLGRUPPEN

Målgruppens engagemang är inget som ska tas för givet. Att vara med och måla en vägg kan vara nog för att väcka nyfikenhet hos många, men för andra kan deltagandet innebära en tröskel. Beroende av vilken del av målgruppen du riktar dig till krävs det olika förhållningssätt för att skapa och upprätthålla intresse. Att engagera en bred målgrupp vid samma tillfälle är en utmaning. Barn och unga vuxna delar sällan samma **kontaktytor**, intressen eller **sammanhang**. Detsamma gäller engagemanget för vilka olika typer av medskapande som kan vara spännande. Var därför specifik när du väljer vilken åldersgrupp ditt **medskapande** ska rikta sig till och anpassa upplägget efter målgruppens ålder.

Om du inte redan har en tilltänkt målgrupp, ha som mål att bjuda in de som vistas i huset eller närområdet i första hand. Det är främst de som kommer att uppleva verket när det är klart. Kanske finns det föreningar i huset eller i närheten som har kontakt med eller genomför aktiviteter för målgruppen.

Att gå via organisationer som redan har kontakt med målgruppen har visat sig vara ett bra sätt att nå fram och har dessutom bidragit till stort engagemang och uppslutning i medskapandet. Om du ska arrangera ett offentligt medskapande, det vill säga ett som är öppet för alla inom målgruppen, be organisationerna sprida ordet till sina medlemmar. Om du ska ha ett slutet medskapande, det vill säga exempelvis ett medskapande för en skolklass, är det en god idé att ta reda på om det finns möjlighet för samarbete och planera medskapandet på skoltid.

Tänk på att många skolor inte har möjlighet att lägga om innehållet för undervisning i sista minuten, se därför till att ta kontakt med skolor ett flertal månader innan genomförandet. Deltagarnas ålder avgör vilka organisationer du kan höra av dig till samt om medskapandet bäst passar för ett offentligt eller slutet deltagande. Beroende på målgruppens ålder kan även sociala medier vara ett bra sätt att nå ut.

KONTAKTYTOR

6-11 år

Skolor, kulturskolor, föreningar som tillhandahåller aktiviteter för barn.

11-17 år

Skolor, kulturskolor, föreningar för ungdomar, festivaler och sociala medier.

17-25 år

Folkhögskolor med konstnärliga linjer, universitet med kreativa inriktningar, samlingsplatser som festivaler och utställningar, föreningar. Sociala medier kan också vara ett bra sätt att nå fram till målgruppen.

HITTA KONSTNÄREN

För att skapa beständig konst i det offentliga rummet tillsammans med barn och unga är vår rekommendation att välja en konstnär som är van vid det konstnärliga arbetssätt du är ute efter. Ta kontakt med konstnären i ett tidigt skede för att kunna etablera samarbetet och förutsättningarna för medskapandet. Tänk på att konstnärens stil påverkar hur deltagarna kommer att kunna vara delaktiga.

Prata om de olika metoderna som finns att välja mellan och berätta om metoden som du förstått blir bäst utifrån förutsättningarna. Vissa konstnärer kommer att kunna göra deltagarna delaktiga genom idéinsamling, andra genom skapande på plats och några kommer att kunna kombinera dessa metoder. Lyssna in konstnärens förslag för medskapande och diskutera dem. Välj en konstnär som har ambitionen att göra deltagarna delaktiga på bästa möjliga sätt.

Det är av stort värde att hitta en konstnär som har erfarenhet av medskapande. Det underlättar dessutom om konstnären har både konstnärliga och pedagogiska färdigheter. Om detta inte är möjligt, ha som krav att konstnären ska ha ett intresse och en nyfikenhet inför att skapa tillsammans med barn och unga och en vilja att ge deltagarna stort inflytande på verket.

PRODUKTION

Under produktionen, själva genomförandet av medskapandet, är både vi gör och vi gör det av betydelse. Det är viktigt att välja en metod som passar deltagarnas ålder för tillgänglighet och intresse, det är även viktigt att kommunicera på ett inkluderande sätt med deltagarna. Nedan presenteras därför hjälpsamma förhållningssätt som arbetats fram, samt olika metoder som fungerar under olika förutsättningar.

PROCESSEN

**INKLUDERING OCH
UPPLYFTANDE
SAMARBETE**

WORKSHOPS

UTVÄRDERING

INKLUDERING OCH UPPLYFTANDE SAMARBETE

Under medskapandet ska alla ges möjlighet att delta. Var uppmärksam på hur deltagarna arbetar, kanske är det någon som behöver lite extra vägledning eller som vill delta på ett annat sätt. Om du ser att någon är utanför eller avvaktar vid sidan av, ta kontakt. Kanske vill personen dokumentera med foto och film istället, bara ta en paus, eller inte helt förstått uppgiften och behöver ytterligare förtydligande.

Kom ihåg att många som deltar provar något de aldrig tidigare gjort förut. Därför är det viktigt att bekräfta och uppmuntra deltagarna.

WORKSHOPS

När flera ska skapa konst tillsammans krävs metoder som riktar kreativiteten åt samma håll. Här redogör vi för ett antal workshopmetoder som kan användas för att samla gruppen som ska skapa tillsammans. Workshopen bör hållas av konstnären eller planeras i samråd med konstnären. De olika metoderna för workshops som beskrivs i det här kapitlet delas in i tre kategorier; förberedande workshops, skapande på plats och alternativ delaktighet.

Om det är en muralmålning som ska göras, ta reda på vilken stil som passar väggen och vilken typ av medskapande som är möjligt. Genom att förbereda detta kan du vara tydlig gentemot deltagarna från och med första dagen om hur deras bidrag kommer att användas och vad de kan förvänta sig.

Känner du inte gruppen sedan innan, börja alltid med att presentera dig för deltagarna och berätta varför du är där. Berätta gärna om gatukonst och visa bilder, berätta om vikten av konstens tillgänglighet och gatukonstens demokratiska funktion. Detta för att ge sammanhang till medskapandet. Berätta även om varför deltagarnas involvering är av vikt, att de får påverka och skapa en del av sin omgivning. Se till att ställa frågor och lyssna in, och kom ihåg att det är viktigare att interagera än att föreläsa.

FÖRBEREDANDE WORKSHOPS

IDÉINSAMLING

Denna metod ger deltagarna möjlighet att sätta sin prägel på verket genom att lämna in skisser med förslag till konstnären som sedan inspireras av skisserna i skapandet av verket. Här gäller det att hitta balansgången mellan den konstnärliga friheten och deltagarnas påverkan.

Diskutera fram ett tema med konstnären som deltagarna ska utforska och hålla sig inom. Genom att engagera konstnären i val av tema kommer konstnären ha lättare för att väva in deltagarnas inspiration i verket. Temat blir en ram att förhålla sig till, en röd tråd som löper genom de olika förslagen. Deltagarna känner ofta till platsen och har en egen relation till temat, och på så sätt får konstnären ta del av deltagarnas perspektiv. Deltagarna lägger en grund för det fortsatta arbetet där konstnären tar vid.

Bjud gärna in konstnären för att delta i insamlingen eller be konstnären spela in en film och berätta om projektet som ska göras tillsammans. Detta ger ett tydligare sammanhang för deltagarna och även ett tillfälle att prata med och ställa frågor till konstnären.

1

Etablera temat för deltagarna och fråga dem vilka tankar temat väcker hos dem. Gör en tankekartan tillsammans där ni pratar om temat.

2

Dela därefter ut material att skissa med. Var tydlig med att inspirationen till konstnären både kan bestå av ord, bilder eller abstrakta former i färg och understryk för deltagarna att uppgiften inte handlar om att skissa bra, utan om att ge konstnären förståelse för deras bild av temat.

3

Om konstnären inte själv är på plats skannar du in skisserna och skickar dem till konstnären.

Försäkra dig om att konstnären har förståelse för vad som förväntas gällande hur deltagarnas inspiration ska användas. Konstnären kan antingen bygga ihop ett verk av motiven eller med ett stort underlag få möjlighet att plocka ut de gemensamma dragen ur skisserna och arbeta med teman för att skapa ett verk av detta.

Exempel

Elever på Sofielundsskolan i Malmö fick tillsammans med en konstnärlig ledare från Artscape göra teckningar av blommor på bildlektionerna. Dessa blommor samlades sedan in, varav ett urval målades av konstnären Kim Demåne på en av skolans väggar som en del av konstverket.

Fördelar

Insamlande medskapande är en metod som tillåter många deltagare. Deltagandet behöver inte ske vid väggen utan kan ske i princip var som helst, som ett förberedande moment. Därför har denna metod fungerat bra även på distans i kontakt med skolor och andra organisationer. Utöver detta är aktiviteten tillgänglig och kan anpassas till de behov deltagarna har.

Nackdelar

Nackdelarna med insamlande workshops är att deltagarna inte får vara med på plats och skapa det fysiska verket. Möjligheten för konstnären att ta med alla förslag, på ett sätt så att deltagarna i efterhand kan se sitt bidrag, är begränsad om deltagarna är väldigt många.

Målgrupp

Denna workshop passar bra till redan etablerade sammanhang där deltagarna finns samlade, exempelvis på skolor och ungdomsorganisationer.

MÅLA EFTER EGEN SKISS

I denna metod träffar konstnären deltagarna i ett förberedande syfte, inför att de tillsammans ska göra ett medskapande konstverk på plats. Deltagarna får ett gemensamt tema som passar konstnärens vision om vad som ska målas på ytan eller tar fram ett tillsammans med konstnären. Under den förberedande workshopen får de möjlighet att öva sina konstnärliga färdigheter inom det gemensamma temat.

1

Presentera hur workshopen kommer att gå till och förklara vad de ska göra tillsammans med konstnären.

2

Visa gärna en bild av ytan som ska målas.

3

Etablera ett tema för deltagarna och fråga vad detta väcker för tankar hos dem. Gör en tankekarta tillsammans där ni pratar om temat för att väcka kreativiteten. Är gruppen stor går det bra att dela in dem i mindre grupper för att diskutera.

4

Ge dem sedan i uppgift att öva på de motiv som de vill måla på ytan.

5

Be deltagarna ta med sina skisser till tillfället för skapande på plats.

6

På plats instrueras deltagarna att måla sina skisser med stöd av konstnären. Se avsnittet om skapande på plats för mer inspiration.

7

I våra projekt har konstnären ofta skapat konturer som bidragit till verket som helhet, men det är upp till varje konstnär hur de vill gå vidare med deltagarnas arbete.

Exempel

Konstnären Ludvig Lindholm träffade eleverna på Strömstiernaskolan i Strömstad och berättade om verket de skulle göra tillsammans på temat Människan och havet. Under den förberedande workshopen fick eleverna föreställa sig vilka typer av djur som kan finnas långt ner i havets djup. Därefter fick de öva på att skissa dessa sjödjur under veckans bildlektioner. Under genomförandet skrev Ludvig Strömstiernaskolan på elevernas skolvägg och eleverna fick fylla bokstäverna med påhittade havsdjur. Tolkningarna av havsdjuren målades självständigt av eleverna, utifrån deras egen fantasi.

Fördelar

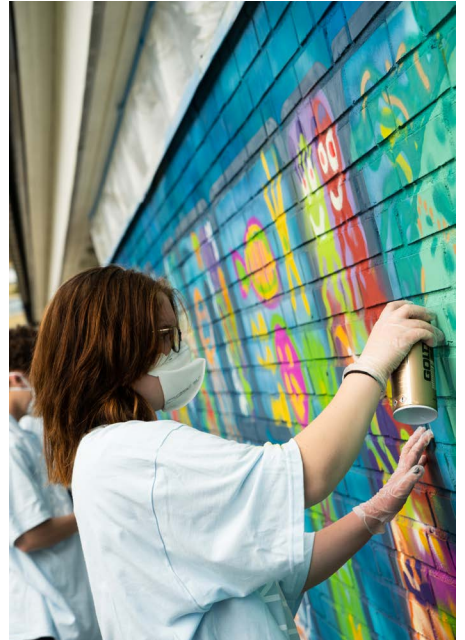
Deltagarna får möjlighet att förbereda sig inför workshopen på plats. De får stor påverkan på det färdiga verket och kan tydligt peka ut sitt eget bidrag.

Nackdelar

Det krävs både konstnärlig och pedagogisk kunskap hos konstnären. Det kan vara en utmaning att hitta en konstnär som både är konstnärligt skicklig och har förmågan att skapa tillsammans med en stor grupp.

Målgrupp

Metoden passar den äldre delen av målgruppen, gärna unga som har ett konstnärligt intresse, men det är absolut inget krav.

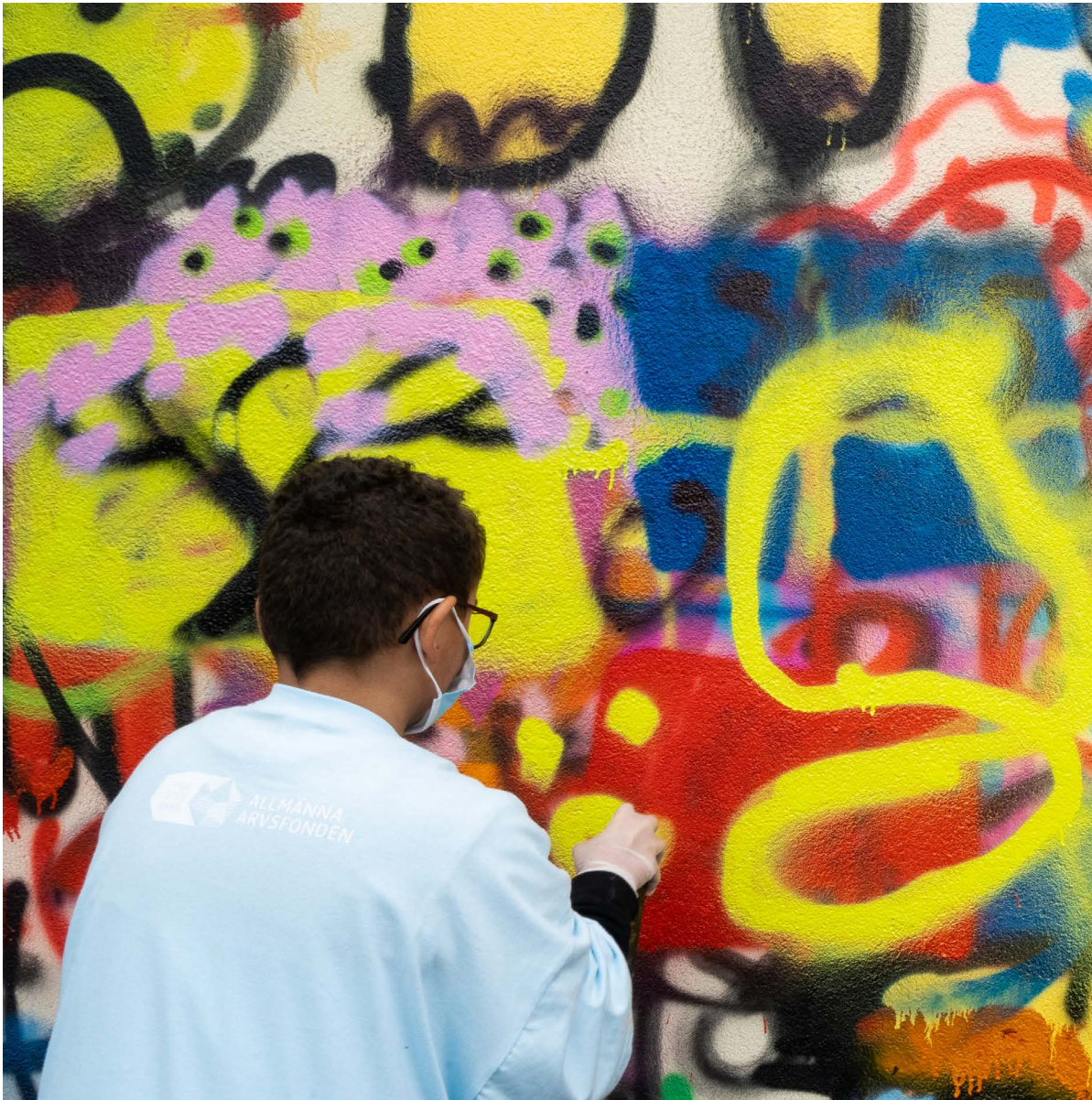

SKAPANDE PÅ PLATS

Skapande på plats innebär att deltagarna är med och målar tillsammans med konstnären vid arbetsytan. För att skapa ett gemensamt konstverk, permanent eller temporärt, genom skapande på plats rekommenderas avsnittets följande metoder; att utgå från en skiss, att skapa bakgrunden eller att arbeta med stenciler.

Förberedelser inför muralmålning

När medskapandet utgår från att gemensamt måla en större yta, exempelvis en vägg, finns det några saker som är extra viktiga att ha i åtanke. Hör gärna efter om du kan få tillgång till ett förråd i fastigheten för förvaring av material under tiden som målningen uppförs. Det kan också vara ett krav från fastighetsägaren att täcka över ytor som annars riskerar att bli utsatta för färgstänk. Utöver detta krävs oftast någon form av avspärning runt målningen så att allmänheten ser att arbete pågår. Planera även för att ta emot mindre grupper åt gången så att det inte blir trångt vid väggen och konstnären kan ha överblick under workshopens gång.

Vid deltagande på plats ökar delaktigheten när gruppen är mindre. Det blir lättare för konstnären att finnas till hands för alla deltagare för att besvara frågor och hjälpa till. Att vara omkring tio deltagare som målar vid väggen samtidigt har visat sig vara lagom. Det fungerar även bra att bytas av och använda sig av ett rullande schema så att fler får möjlighet att vara med. Det har varit tydligt att ett deltagande vid arbetsytan kan begränsas till omkring 30 minuter åt gången, då det lätt blir ansträngande för fingrarna att spraya under en längre tid.

UTRUSTNING SOM KAN BEHÖVAS

- AVSPÄRRNINGSBAND**
- TÄCKPAPP ELLER TÄCKPLAST**
- ANDNINGSSKYDD
(VIKTIGT VID SPRAYMÅLNING)**
- SKYDDSHANDSKAR**
- T-SHIRTS ELLER KLÄDER SOM
TÅL FÄRGSTÄNK**
- SPRAYBURKAR OCH CAPS
(SPRAYMUNSTYCKEN) ELLER
PENSLAR OCH ROLLERS ATT
MÅLA MED**

UTGÅ FRÅN EN SKISS

Denna metod har i vårt projekt inneburit att konstnären skissar upp verket på ytan och att deltagarna får fylla i skissen med utvalda färger. Konstnären fyller i linjer och konturer i efterhand, om behovet finns.

1

Konstnären skissar eller tejpas upp de former som deltagarna sedan ska fylla i.

2

När deltagarna kommer har konstnären en genomgång med deltagarna angående både säkerhet och metod.

a

Informera om hur och varför skyddsutrustning, handskar, andningsskydd och skyddskläder används, samt var och vad som ska målas.

b

Konstnären visar därefter hur sprayburken eller penseln används, och går igenom metoder med deltagarna.

c

Deltagarna delas sedan upp längs arbetsytan och konstnären ger varje deltagare en yta som ska fyllas med en specifik färg.

3

Efter workshopen kan konstnären eventuellt rätta till linjer och fyllning för att förstärka helhetsintrycket av verket.

Exempel

Under våren 2021 hölls workshops vid två tillfällen med elever på Kunskapscentrum i Markaryd. Eleverna fick först spåna om vad Markaryd betydde för dem tillsammans med konstnären Julia Rio. Därefter skapade Julia Rio en skiss med elevernas input som inspiration. Vi det andra tillfället skissade Julia upp verket på en vägg på skolgården. Eleverna på Kunskapscentrum fyllde sedan i skissen tillsammans med Julia Rio. Nu är målningen en del av elevernas utomhusklassrum som de skapat tillsammans.

Fördelar

I denna typ av workshop får deltagarna vara med i händelsens centrum. De får öva sina konstnärliga färdigheter och ofta testa en metod de aldrig tidigare provat. De får i samverkan med konstnären låta verket ta form.

Nackdelar

Konstnären leder här hur verket ska se ut och deltagarna blir inte helt bestämmande över verkets utformning även om de är med och skapar verket på plats. Denna workshop kan kombineras med förberedande skisser för att uppnå största möjliga delaktighet.

Målgrupp

Denna metod passar bra för alla åldrar.

*“Det var kul
och det var inte
så svårt att göra
det tillsammans
med andra då
mallen för hur
det skulle se ut
redan fanns”*

*- Deltagare, 19 år
från Markaryd*

SKAPA GRUNDEN

Denna metod innebär att deltagarna med utvalda färger får lägga bakgrunden till konstverket. Konstnären använder sedan deltagarnas färger och motiv som inspiration och fyllning av verket som målas därefter.

För att öka delaktigheten och medbestämmandet, planera in ett förberedande möte med deltagarna och konstnären där verkets motiv diskuteras. Här går det att arbeta utifrån både tankekarta och frågor som berör ett gemensamt tema. Titta i avsnittet om förberedande workshops för mer inspiration.

1 Lägg fram den färgpalett som konstnären valt ut.

2 När deltagarna väl är på plats informeras de om säkerhet och skyddsutrustning, varför handskar, andningsskydd och skyddskläder behöver användas.

3 Konstnären går igenom grundläggande tekniker med deltagarna. Det kan med fördel innebära att arbeta med rörelser som stämmer överens med den konstnärliga visionen för målningen.

4 Deltagarna får sedan öva teknikerna eller formerna på arbetsytan.

5 Konstnären använder sedan deltagarnas färg som fyllning i konstverket som målas på samma yta.

Exempel

I Mjölby genomfördes en medskapande process 2020, där Artscape i samarbete med Mjölby kommun bjöd in barn och unga från lokalsamhället. De fick sedan prova att måla en vägg tillsammans med konstnären Captain Chris, vilket lade grunden för hans senare målning på väggen. Det färgglada och energiska bidraget från de medskapande deltagarna lät konstnären sedan växa till en färgsprakande växtlighet som sträckte sig uppför väggen.

Fördelar

I denna typ av workshop får deltagarna måla helt fritt tillsammans med en konstnär och se sitt eget bidrag inkluderas i helheten. Deltagarna får även öva sina konstnärliga färdigheter och många gånger prova att måla med sprayfärger för första gången.

Nackdelar

Det finns en risk att den konstnärliga visionen landar på konstnärens bord utan att deltagarna får något att säga till om. Detta kan undvikas genom att göra ett gemensamt förarbete.

Målgrupp

Denna typ av metod fungerar särskilt bra med den yngre delen av målgruppen.

1

Skapa en kontakt mellan deltagarna och konstnären.

2

Låt konstnären välja ut ett tema som stämmer överens med idén till verket, men gärna under deltagarnas inflytande om det är möjligt.

3

Deltagarna gör sedan stenciler på temat.

a

Rita eller skriv ut bilder och motiv.

b

Skär ut motiven, det som skärs ut kommer att vara ytan som fylls med färg.

c

Skär gärna ut motiven i lite tjockare plast exempelvis laminering-splast, då håller de längre och kan användas flera gånger. Detta kan göras genom att lägga bilden under plasten och skära längs motivet med brytbladskniv.

4

Konstnären förbereder arbetsytan genom att måla bakgrunden.

5

Väl ute vid platsen, tejpa upp stencilerna på ytan och spraya eller måla. Var noga med att inte spraya för nära så att färgen börjar rinna

6

När en stencil är fylld med färg, tar ni bort plasten och motivet är klart.

7

När deltagarna målat med hjälp av stenciler kan konstnären även fortsätta arbeta med målningen så att det blir en helhet.

Fördelar

Deltagarna får vara delaktiga vid gen, deras egna eller valda bilder tar form och färg på verket.

Nackdelar

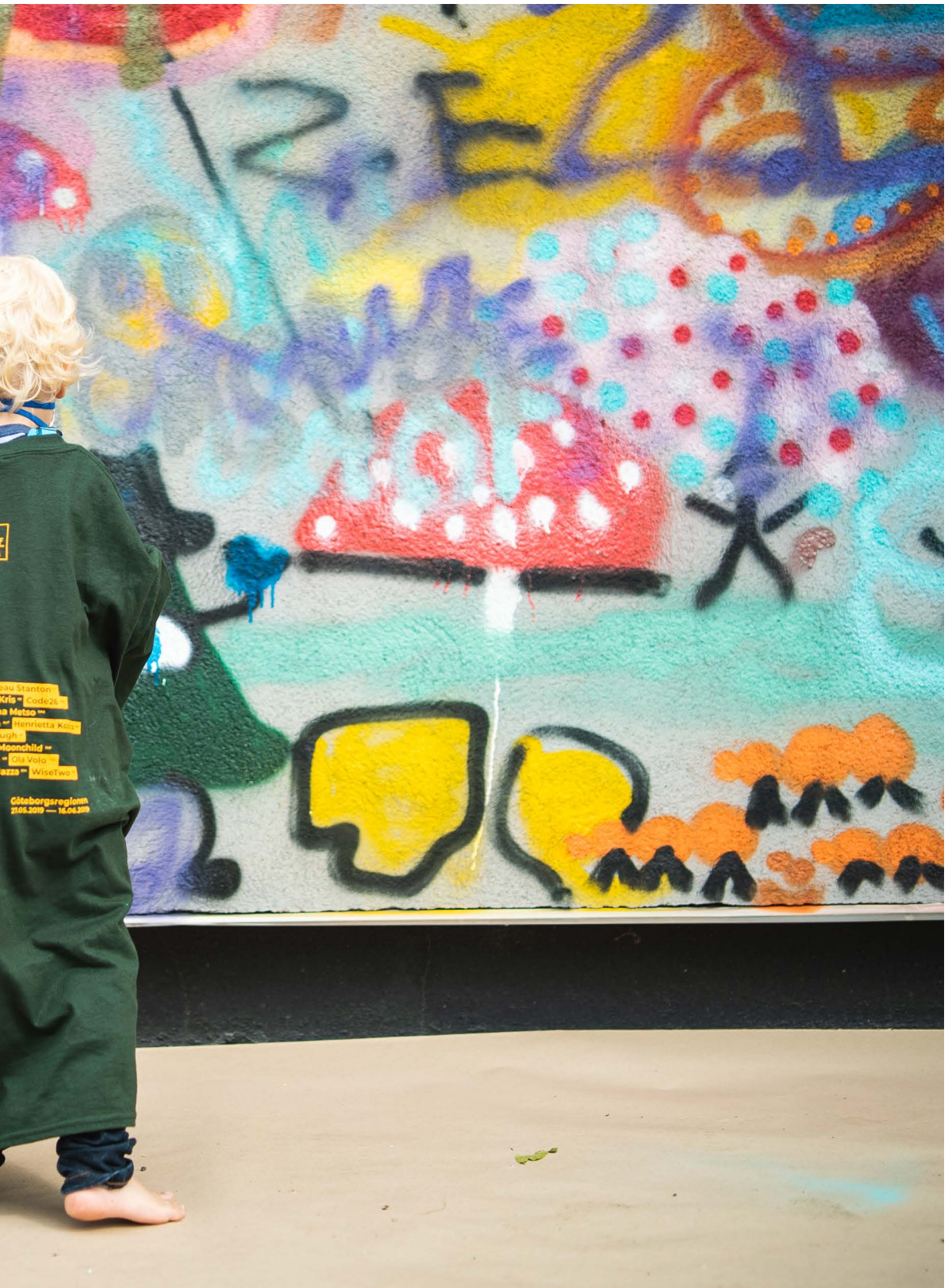
Konstnärer har olika stilar och sätt att arbeta på och stenciler passar inte alltid in i konstnärens vision. Se till att ha en nära dialog med konstnären om stenciler är ett bra sätt att arbeta i förhållande till konstnärens individuella stil.

Målgrupp

Uppskattas av den yngre delen av målgruppen.

ALTERNATIV DELAKTIGHET

Att främja ungas röster med gatukonst kräver inte att det måste finnas en fasad tillgänglig att målas. Det finns även andra sätt att skapa utrymme för ungas uttryck. I detta avsnitt redogörs för två andra metoder som knyter an till gatukonsten och muralmålningar, men som är möjliga att genomföra utan en tillgänglig fasad.

MINIMURALMÅLNING

Deltagarna målar på ifyllbara bilder av existerande byggnader och ger förslag på hur dessa istället skulle kunna se ut.

- 1** Välj ut byggnader eller liknande motiv tillsammans med deltagarna som de skulle vilja se en annan typ av fasadmålning på.
- 2** Gör ifyllbara bilder av motiven via exempelvis Photoshop.
- 3** Skriv ut dessa eller skicka till tryck för en stadigare struktur för bilderna.
- 4** Bestäm ett tema tillsammans.
- 5** Deltagarna skapar sina verk, som en muralmålning i miniformat.
- 6** Arrangera sedan en utställning på en offentlig plats.

Exempel

Under projektet ARTSCAPE LIGHTHOUSE i Strömstad gjorde projektets styrgrupp minimuraler tillsammans med bildelever från Kulturskolan i Strömstad. Byggnaderna som fanns att välja mellan var stationshuset, Stadshuset, Kulturhuset Skagerack och Ursholmens fyr. Eleverna fick även två teman att välja mellan: Min drömstad och Människan och havet. Minimuralerna ställdes sedan ut på Kulturhuset Skagerack och därefter i Strömstad Shoppingcenter.

Fördelar

Metoden möjliggör ett medskapande utan en konstnär på plats. Deltagarna får använda sin fulla kreativitet utan begränsningar. Varje deltagare får möjlighet till konstnärlig frihet över sitt eget verk. De fysiska gränserna såsom väggens höjd påverkar inte deltagarnas förmåga till att uttrycka sig. Det finns även möjlighet att arbeta digitalt med minimuraler. Metoden passar utmärkt som en förberedande workshop där deltagarna kan skissa på hur dom tycker ett färdigt konstverk ska se ut på en viss yta.

Nackdelar

Skapandet blir individuellt snarare än en gemensam aktivitet. Möjligheten att lära och inspireras av mötet med en konstnär uteblir, såvida inte en konstnär kopplas till denna typ av workshop.

Målgrupp

Metoden passar alla delar av målgruppen.

FLERA DELAR BLIR EN HELHET

Verket består av separata delar som tillsammans bildar en helhet. Det kan exempelvis vara plywoodskivor i samma eller olika storlekar som, när de blivit målade, sätts samman och bildar ett enhetligt konstverk tillsammans.

1

Bestäm ett gemensamt tema för deltagarna.

2

Bestäm hur deltagarnas verk ska bli en helhet. Välj ett eller kombinera fler av nedanstående alternativ.

a

Välj tematiska färger, det kan exempelvis vara varma eller kalla färger. När konstverken sedan placeras tillsammans sätts de upp med färgerna i åtanke.

b

Varje deltagare tar ett element från deltagaren bredvid på höger sida och fortsätter elementet i sitt eget verk.

c

Innan deltagandet startar ritas en linje på en specifik plats på varje skiva. Deltagarna anpassar sig sedan efter linjen när de gör sina verk och linjen blir det gemensamma visuella uttrycket som binder ihop verken till en helhet.

3

Sätt upp verken i en valfri form.

Fördelar

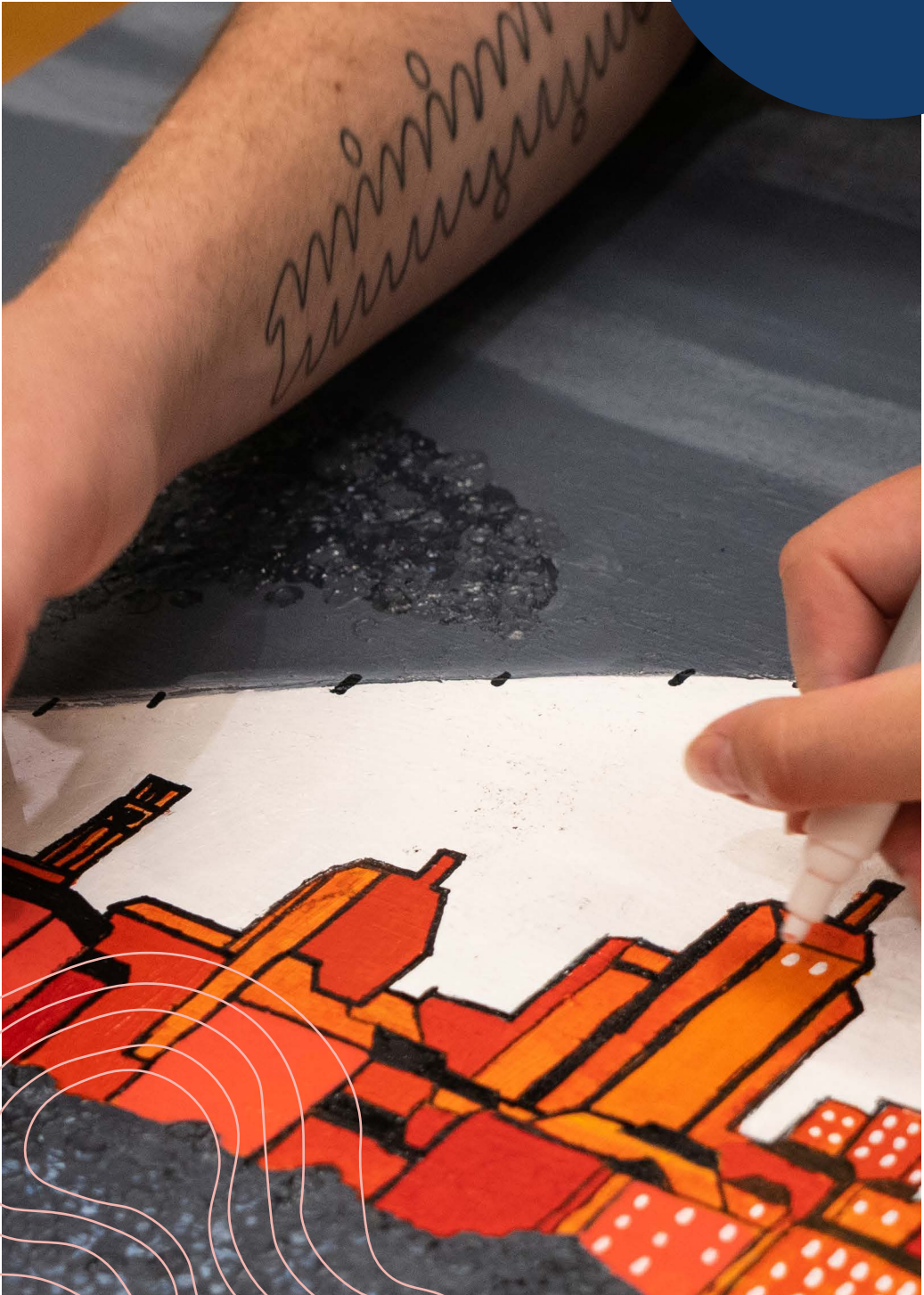
Deltagarna får använda sin kreativa förmåga på egen hand samtidigt som verket blir en helhet. Metoden möjliggör interaktion och samarbete.

Nackdelar

Det kan vara svårt att skapa en helhet av verk som skiljer sig mycket från varandra. Var därför noggrann med att etablera hur verket ska bli en helhet innan ni sätter igång med arbetet.

Målgrupp

Metoden passar för deltagare i åldrarna 11-25 då det finns utrymme för både självständigt skapande och samarbete mellan deltagarna där de kan inspireras av varandra.

UTVÄRDERING

Ta dig tid att återkoppla till deltagarna i efterhand. De sitter på värdefull information om vad som var uppskattat och även saker som kunde ha varit bättre. Genom att öppna upp ett utrymme för deltagarnas åsikter och ta in deras upplevelser får du möjlighet att genomföra ett ännu bättre medskapande nästa gång. Ställ öppna frågor om hur det var att vara deltagare i medskapandet.

Exempel frågor

“Hur upplevde du workshopen?”

“Hur var det att skapa ett konstverk tillsammans med andra?”

“Vad uppskattade du extra mycket med att vara med på workshopen?”

“Vad kan bli bättre till nästa gång?”

ÖVERGRIPANDE LÄRDOMAR

Från detta projekt tar vi med en stor mängd lärdomar som samlats in efter workshoptillfällen i dialog med deltagarna och styrgruppen. Att bygga ett så stort deltagande som möjligt och samtidigt skapa offentliga, beständiga och temporära verk har visat sig vara utmanande, men definitivt inte omöjligt!

PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR OCH PÅVERKAN

Hur medskapandet kan komma att se ut beror på många faktorer; till exempel om det är ett tillfälligt eller permanent konstverk som ska skapas, vilken konstnärlig stil som passar platsen, och samarbetet mellan projektledare, konstnär och deltagare. En konstnär som har en mer lekfull stil kanske lättare arbetar in flera av deltagarnas förslag i konstverket. En konstnär som arbetar abstrakt kan istället låta deltagarna utforska ett mycket specifikt tema som passar med konstnärens stil.

I ditt val av konstnär är det därför bra att ha en dialog om hur delaktigheten ska se ut och hur den kan tänkas fungera med konstnärens sätt att arbeta. Detta förarbete gör det möjligt att vara tydlig gentemot deltagarna angående hur deras bidrag kommer användas.

MÅLGRUPPENS BREDD

Beroende på vilka åldrar som ska delta i workshopen behöver strategin för kommunikationen anpassas. Det finns en stor skillnad mellan vad barn och ungdomar i olika åldrar uppskattar gällande aktiviteter, vilka sammanhang de rör sig i och vilka kontaktytor som är möjliga. Det har visat sig vara utmanande att engagera en väldigt bred målgrupp vid samma tillfällen och därför har olika workshops behövt riktas till olika delar av målgruppen. Det är lättare att rikta workshops mot en mindre målgrupp snarare än att försöka nå dem alla samtidigt.

FÖRVÄNTNINGAR OCH FÖRTROENDE

Berätta för deltagarna vad de kan förvänta sig och hur de kommer att vara delaktiga i projektet. Du kommer förhoppningsvis att få många frågor, så se till att vara förberedd. Det kommer kanske inte gå att svara på alla frågor, var i så fall öppen med det. Det är viktigt att inte lova något du inte kan hålla.

Ta reda på förutsättningarna för platsen och arbetsytan innan du träffar deltagarna. På detta sätt kan du rikta workshopen och i ett tidigt skede skapa förståelse för processen. Detta kan exempelvis handla om vilken stil konstnären har, om några specifika skisser kommer att gestaltas eller hur konstnären kan komma att tolka temat. Genom att vara tydlig från början och därefter konsekvent med det utlovade bevarar du deltagarnas förtroende.

ÖKA DELAKTIGHETEN

I detta projekt har en demokratisk mötesplats inneburit att de som är med och bidrar till mötesplatsen ges likvärdiga förutsättningar för deltagande. Varje individs förmåga att delta kommer dock troligtvis att variera när liknande projekt drivs. Vissa deltagare har förkunskaper och andra inte, vissa har ett större intresse för konst och andra ett mindre. Därför behöver det finnas en öppenhet och en förmåga att fånga in de individuella behoven som finns i gruppen, så att alla kan vara likvärdigt delaktiga. Försök att inkludera fler deltagare genom att presentera alternativ om behovet finns. Det går exempelvis att föreslå att skriva istället för att skissa motiv och att dokumentera arbetet istället för att måla.

VAR ÖPPEN FÖR DET OVÄNTADE

Alla processer ser olika ut och det går aldrig att helt förutse eller planera inför det oväntade. I januari 2020 fanns en plan för hur projektet skulle ta form och utvecklas men COVID-19 gjorde att projektet fick helt andra förutsättningar att förhålla sig till. Det innebar att alla inblandade behövde anpassa sig. Styrgruppen planerades in vid separata mötestider, workshops genomfördes med färre deltagare åt gången och digitala workshops prövades. Vidare riktades arbetet mot skolklasser med unga som redan hade kontakt med varandra. Trots pandemins förutsättningar kunde projektet genomföras, om än på ett annat sätt än det förväntade.

SAMMANFATTNING AV RESULTAT

Under tre års tid har Artscape skapat demokratiska mötesplatser inom projektet *Gemensamt skapande för barn och unga*. Totalt har ca 1400 barn och unga från åtta olika regioner i Sverige deltagit med att skapa konst i sin omgivning, och efter sina egna förutsättningar.

Projektet *Gemensamt skapande för barn och unga* har bidragit till totalt 54 workshops där deltagarna tillsammans med både internationella och lokala konstnärer varit delaktiga i skapandet av totalt 18 offentliga permanenta verk och tre offentliga, icke permanenta utställningar.

Deltagarna har uttryckt sig och fått gehör för sina idéer och sin kreativitet. De har fått se sina skisser ta form på husfasader eller målat tillsammans med konstnären på plats. De har uttryckt både glädje och stolthet över att vara delaktiga.

*“Det var kul att rita skisser och
bidra till en färggladare skola”*

- Deltagare, 12 år från Malmö

Deltagarna har provat på en ny konstform och lärt sig vad gatukonst är. De har också tillsammans med en konstnär påverkat sin omgivning. De medskapande tillfällena har varit en plats för unga att mötas och lära känna varandra. När medskapandet har skett med skolklasser har deltagarna fått möjlighet att prova på en ny typ av samarbete tillsammans och därigenom lärt känna varandra mer.

Genom medskapande av gatukonst bekräftas unga i sin förmåga att delta i skapandet av stadsbilden. De uppmuntras till att deras röster spelar roll och är viktiga. Att vara delaktig i en process med ett synligt och offentligt resultat stärker både banden till platsen och självförtroendet för den egna förmågan.

Genom att delta i medskapande skapas ett lärande inför hur kollektiva processer kan se ut, lärdomar om hur det är möjligt att skapa tillsammans. Medskapande är en möjlighet till interaktion och samarbete, en möjlighet till att lära känna nya vänner och bygga en gemenskap.

*“Det var roligt för
man fick lära sig
jobba med varandra”*

- Deltagare, 11 år från Borås

“Roligt, men rätt svårt till en början. Tyckte om att vi fick uppgifter tilldelade och att vi sedan självständigt fick göra det”
- Deltagare, 19 år från Markaryd

LYCKA TILL MED DITT MEDSKAPANDE!

RUNA

VICTORIA SUNDQVIST

TACK TILL ER SOM GJORT PROJEKTET MÖJLIGT

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

Agora Linköping
Al-Hoda Moskén
BID Möllevången
BID Sofielund
Borås 400 år
Borås TME
Cehå Färgkopiering AB
Copperstone
Europeiska regionala
utvecklingsfonden
Globala målen för
hållbar utveckling
Gullängens förskola i Malmö
Göteborg & Co
Göteborg 400
HL Store
Högalidskolan i Kiruna
Impala Streetwear
Jättestenskolan i Kiruna

Kiruna kommun
Kommunikationsskolan i
Malmö
Konstmuseet i Norr
KreaNova
Kunskapscentrum Markaryd
Lift och Måleri i Borås AB
Linköpings kommun
LKAB
Malmö stad
Malmö Folkhögskola
Malmö Latinskola
Markaryds kommun
Mjölby kommun
Motala kommun
Möllevångsskolan i Malmö
Norrbyhuset
Norrbyskolan i Borås
Norrbyskolans förskola i Borås

Nordisk Kulturfond
Bostadsstiftelsen Platen
Ramirent
Region Östergötland
Skäggetorpsskolan i
Linköping
Sofielundskolan i Malmö
Sommarbäckens förskola
i Malmö
Stadsliv Kiruna
Stavdal Lift
Stena Fastigheter
Strömstads kommun
Strömstad Kulturskola
Strömstiernaskolan i
Strömstad
Stångåstaden
Åtvidabergs kommun
Åtvidabergs Sparbank

EN HANDBOK FÖR DIG SOM VILL ARBETA MED MEDSKAPANDE GATUKONST FÖR BARN OCH UNGA

Här hittar du handgripliga workshopmetoder och arbetssätt som utvecklats under lång tid. Handboken ger dig konkreta tips för hur du kan driva ditt eget kreativa projekt tillsammans med andra i din omgivning. Med rätt ställda förväntningar och låga trösklar kan alla ges möjlighet att fritt skapa och påverka.

Denna bok är ett resultat av projektet Gemensamt skapande för barn och unga, lett av Artscape och finansierat av Allmänna arvsfonden. Under projektets tre år har vi samlat värdefulla erfarenheter som vi hoppas ska inspirera dig till nya initiativ! Boken har tagits fram tillsammans med vår styrgrupp som består av barn och unga i åldrarna 6-25.

Artscape är en organisation som driver gatukonstprojekt i hela Sverige. Vi strävar efter att inspirera och göra konst tillgängligt för alla, en vägg i taget!